

65ste Jaargang

No. 465

Juni 1999

WAT ZEG JE ALS ER JHWH STAAT?

Zoals u wellicht uit de media hebt vernomen, staat er een nieuwe bijbelvertaling op stapel. Enkele gedeelten zijn, bij wijze van proef, al in de openbaarheid

gebracht. Toch zal het nog wel enkele jaren duren voordat dit werk geheel voltooid zal zijn. Deze nieuwe vertaling beoogt taalkundig een eigentijdse weergave van de oorspronkelijke Hebreeuwse, Armeense en Griekse bijbelteksten te zijn. Een gigantische opgave. De Groot Nieuws Bijbel was hiervan een eerste aanzet, maar het nieuwe project wil nóg dichter bij de oorspronkelijke teksten en bij het hedendaags taalgebruik komen. Hierbij schuilen echter adertjes onder het gras.

Onwillekeurig is men geneigd bij het vertalen theologische opvattingen of een traditie mee te laten spelen in het woordgebruik. Als ik een bepaalde bijbeltekst heb uitgekozen voor mijn overdenking, lees ik, voor ik begin te schrijven, altijd nog een aantal verschillende vertalingen en ook vaak nog een Engelse, Duitse of Franse vertaling. Daarbij valt het mij op, dat wanneer een vertaling is uitgevoerd in opdracht van een bepaald kerkgenootschap of een bepaalde geloofsrichting, het verschijnsel van die aanpassing aan theologische opvattingen, altijd duidelijk waarneembaar is. We mogen daarom erg blij zijn met de wijze van aanpak van het Nederlands Bijbelgenootschap. Hier probeert men bij het vertalen zo objectief mogelijk te zijn. Tenslotte hebben alle bijbellezers recht op een zo zuiver mogelijke vertaling. Dit bereikt men door theologen uit alle verschillende richtingen, ook de Rooms Katholieke, er bij te betrekken. Bovendien maakt men gebruik van taalwetenschappers die geen

enkele godsdienstige binding hebben en daardoor gevrijwaard zijn voor het onbewust toch laten meeklinken van bepaalde vooroordelen of dogma's. Binnen deze zeer uitgebreide groep van wetenschappers vindt regelmatig overleg plaats en worden, collegiaal, stevig discussies gevoerd. Meestal wordt men het wel eens, maar op dit ogenblik is er in deze groep duidelijk verschil van mening over de vertaling van de Hebreeuwse letters JHWH. Het 'tetragrammaton' (vierletterwoord) voor de Godsnaam. Het best laat zich dit vergelijken met - al gaat het in dit geval niet helemaal op - bijv. ANWB. Iedereen weet waar dit voor staat, maar niemand zegt: "ik ga de Algemene Nederlandse Wielrijders Bond maar eens bellen. De meeste mensen weten de betekenis van deze vier letters zelfs niet eens. Ze staan voor een begrip, voor allerlei diensten voor autorijden en vakantie. In de Joodse traditie, leest men de Tenach (wat wij het Oude Testament noemen) in de oorspronkelijke Hebreeuwse taal. Als men dan de (Hebreeuwse) letters, die staan voor het Godsbegrip, JHWH tegenkomt leest men niet zoiets als Jahweh of Jehova, maar zegt men in de regel 'Adonai'. De aanspreektitel voor 'heer'. Maar binnen deze Joodse traditie mag men bij het lezen van deze letters ook andere benamingen gebruiken, al naar gelang het persoonlijke Godsbesef dat men voorstaat. Zo mag men ook zeggen: 'Almachtige', Eeuwige, Schepper, Vader enz. Zolang men de Godsnaam zelf maar niet uitspreekt. Met deze wetenschap in het achterhoofd hebben de vertalers van de belangrijkste bijbel vertaling uit ons taalgebied in de jaren 1620-1630, de z.g. Staten Vertaling, besloten de letters JHWH te vertalen met: HEERE. Daar was niets op tegen. In het Frans, Duits en Engels is ook een dergelijk woord gekozen. Nu gaat het om de vraag of wij met deze traditie moeten breken. Persoonlijk geef ik daar de voorkeur aan. Mijn argumenten hiervoor, die ik ook aan het Bijbelgenootschap heb medegedeeld, zijn: De Bijbel is een Joods boek. Het gaat over mensen van het Joodse geloof en is door hen geschreven. Ook het Nieuwe Testament. Jezus, zijn discipelen en Paulus hebben hun leven lang niet beter geweten dan dat zij Joden waren, die vanuit hun Joodse belevingswereld nieuwe impulsen wilden geven aan hún godsdienst. Jezus herroept niets van deze Joodse traditie, hij plaatste alleen met zijn 'Blijde Boodschap' van trouw, liefde en verdraagzaamheid, de essentie van de Tenach centraal en wilde daarmee deze voor alle wereldbewoners toegankelijk maken.

In dit licht getuigt het voor mijn gevoel van respect voor de Joodse traditie - en ook voor Jezus van Nazareth - de letters JHWH gewoon te laten staan, ook

in een Nederlandse vertaling.

Mijn tweede argument is, dat door de letters JHWH te laten staan, voor iedereen de ruimte wordt overgelaten om wanneer hij of zij deze letters leest, deze te vervangen door een begrip dat het meest bij zijn of haar Godsbesef past. Hierdoor worden de bijbelteksten voor iedereen toegankelijk en bruikbaar.

Dr Lammert Wieringa, die als taalkundige deel uit maakt van de groep van bijbelvertalers en ook voorstander is van het laten staan van de Godsnaam JHWH geeft in een artikel in het kwartaalblad van het Nederlands Bijbelgenootschap hiervoor nog een aantal andere argumenten. Ik noem hiervan enkele:

- 1 Een eigennaam vertaalt je niet. (JHWH is een eigennaam) (We noemen bijvoorbeeld prins Charles van Engeland toch ook geen prins Karel)
- 2 Doordat het woord 'Heer' ook voor Jezus wordt gebruikt, kan er verwarring ontstaan.
- 3 In de bijbel worden soms ook andere benamingen voor God gebruikt, bijvoorbeeld Elohiem. Dit heeft een thematische betekenis. Door de vertaling valt dit onderscheid weg.
- 4 Het verwijzende woord 'Adonai' heeft de betekenis van 'He er' maar heeft wel een veel rijkere inhoud, die door het te vertalen in 'Heer of HEERE' verdwijnt.
- 5 'Heer' roept onwillekeurig een geslachtskenmerk van God op en dat is op zich zelf al godslasterlijk, omdat ons geboden wordt ons geen voorstelling van God te maken. (tweede gebod) Een argument dat niet door de heer Wieringa wordt gebruikt, maar dat mij uit de hoek van de feministische theologie in dit verband altijd wel aangesproken heeft, is, bijvoorbeeld dat een vrouw die ooit verkracht is geweest, het moeilijk kan hebben met haar Godsbesef, als dit een beeld van een man oproept. Erg veel tegenargumenten zijn er eigenlijk niet. Alleen maar het beroep op de traditie, die van de orthodoxe zijde komt. Het valt te wensen, dat, nu men werkelijk weer een monumentale vertaling wil uitbrengen, er gekozen wordt voor het onvertaald laten van JHWH.

Wie het belangrijke werk van het Nederlands Bijbelgenootschap wil steunen, kan hiervan donateur worden. U kunt zich hiervoor opgeven bij de secretaris van de plaatselijk afdeling, heer B. Kraayenbrink, Aaltenseweg 92, Varsseveld, ☎(0315) 241282, of na mijn vakantie bij ondergetekende.

A.M.J. Meijer.

BERICHTEN UIT DE AFDELING

Wij gedenken:

Eendracht - juni 1999

Op maandag 3 mei 1999 overleed op 76-jarige leeftijd mevrouw

Grada Willemina Arendina Wielheesen-Kuiperij

De laatste regel van de zeer toepasselijke en mooie woorden boven de rouwbrief luidde: "We zullen je missen" En ik weet zeker, dat dit niet alleen voor de familie geldt, maar voor zeer velen. In de negen jaar dat mevrouw Wielheesen in 'Den Ooiman' verpleegd is geweest, heeft zij óók daar met het verplegend personeel een band van wederzijdse genegenheid opgebouwd, die zo sterk was, dat, nadat het bericht van haar overlijden de ronde had gedaan, iedereen daar aangeslagen was.

En ik kan mij dat heel goed voorstellen. Wat mij altijd in haar trof was haar ontwapenende eerlijkheid. Ze zei de dingen rechttoe, recht aan, maar op een innemende, humoristische wijze. Velen zal het, denk ik, in de omgang met Mina zo zijn vergaan. Daarbij kwam nog het grote respect dat ik voor haar koe-sterde, omdat zij, ondanks het zware lot dat zij moest dragen altijd haar blijmoedigheid wist te bewaren. Haar man, haar kinderen en vooral haar kleinkinderen waar zij zielsveel van hield, schonk zij met belangstelling, vreugde en humor. Altijd die betrokkenheid op anderen. Een leven ook, waar zij, ondanks de moeilijke laatste decennia, met dankbaarheid op terugkeek. In haar goede tijd was mevrouw Wielheesen bij de mondharmonicaclub van de Heelweg en deed daar ook altijd graag mee aan het jaarlijkse toneelstuk dat op de feestavond werd opgevoerd. Haar man ging overdag uit werken, zodat het leeuwendeel van het werk op de boerderij door Mina werd verricht. De groentetuin met al het zaai en schoffelwerk; het hooien, het verbouwen, rooien en inkuilen van de bieten voor de beesten en dan natuurlijk de beesten zelf. De koeien melkte zij en zij verzorgde en verhandelde de varkens. Ook hield mevrouw Wielheesen nauwkeurig alles bij. Maar twintig jaar geleden kwam er een keerpunt in dit goede leven. Zij moest de ene operatie na de andere ondergaan. Tenslotte raakte zij aan beide benen verlamd en behoefde zij een zorg die thuis niet was te geven zodat zij noodgedwongen in 'den Ooiman' moest worden opgenomen. De moed waarmee zij dit zware lot gedragen heeft, is reeds genoemd, maar ik wil hierbij niet nalaten om mijn grote waardering uit te spreken voor de heer Wielheesen, die al die jaren - zonder maar een dag over te slaan, naar de Ooiman is getogen om daar, samen met Mina, de middagen door te brengen en haar in haar beproeving bij te staan.

Wij wensen de heer Wielheesen, Arie, Gerrie, Han, Monika en de kleinkinderen veel sterkte toe bij het dragen van hun verlies.

Op woensdag 5 mei 1999 overleed op 79-jarige leeftijd

Theodoor Johannes Adolf Vriezen

De heer Vriezen was afkomstig van boerderij 'het zaaltje' in Westendorp.

Daarom kende iedereen hem als: 'Thee-door van 't zaaltje'. De oudste en enige broer van vijf flinke zusters. Hij was twaalf jaar oud, toen hij zijn vader al moest gaan helpen in het gemengde bedrijf. Misschien dat hij liever verder had geleerd - de intelligentie had hij er voor - maar daar dacht toentertijd nog niemand aan. Al snel had hij alle kneepjes van het boerenbedrijf onder de knie. Op 18-jarige leeftijd maakte hij als dienstplichtig militair de Duitse inval mee. Talloze gewonde en stervende soldaten heeft hij, als verpleger, moeten bijstaan. In de oorlogsjaren leerde hij Mieneke Radstake kennen en direct na de oorlog zijn zij in het huwelijk getreden en pakte hij het boerenwerk weer op, maar nu in het bedrijf van zijn schoonouders. De heer Vriezen was dol op zijn dochter Joke, maar hij uitte dit meestal door stille handelingen. Als er sneeuw lag, bijvoorbeeld, stond hij voor dag en dauw op om met een door hem zelf ontworpen shovel voor de trekker, de Nibbelinklaan en de Idinkweg tot de spoorwegovergang sneeuwvrij te maken, zodat Joke en de andere kinderen van de buurt veilig naar school konden fietsen. De natuur was de grote hobby van de heer Vriezen en een onderdeel daarvan was het optrekken van stekjes van allerlei planten, o.a Erika. Omdat Mineke, zijn vrouw, in deze hobby deelde was de kweek zo overvloedig dat al spoedig vrienden en kennissen royaal werden bedeed. Dit bracht Theodoor en Mieneke op het idee om het wat zakelijker aan te pakken en op grotere schaal te gaan kweken. Zo ontstond een bedrijf en het verwierf allengs grote bekendheid; tot in de wijde omtrek. Tot 1992 hebben zij met veel genoegen hun bedrijf voortgezet, maar toen zei Theodoor, de tijd is gekomen om met de VUT te gaan. Let wel; 20 jaar nadat de doorsnee burger in de VUT gaat. Vanaf dat jaar nam Thee-door wat meer tijd om in alle rust van zijn geliefde natuur te genieten. En het was of de vogels, als bij St. Franciscus, aanvoelden dat hij hun vriend was, want als hij zijn broeikasje in liep, volgden de roodborstjes hem zonder schroom. In de winteravonden pakte hij graag een goed boek. Het is bijna symbolisch dat zijn laatste boek getiteld was: 'De gesloten cirkel' En al even wonderlijk was het dat in het bekende maandblad: 'Groei en bloei' in de editie van deze mei-maand nog aan hem persoonlijk herinnerd werd door de schrijfster en tuinierster Ria Maas: Ik citeer: "Vooral in de zomer vind ik het heerlijk om die kwekerijtjes af te lopen. Al was het alleen vanwege de gezellige sfeer. In Sinderen ging ik weleens bij een man planten halen. Dan nam ik altijd een diepvrieskip als betaalmiddel mee."

Gelukkig heeft de heer Vriezen dit nog net mogen lezen!

Moge de Eeuwige mevrouw D.W. Vriezen-Radstake, Joke, Gerrit, Emiel en Arno kracht schenken dit grote verlies te dragen.

Op woensdag 5 mei 1999 overleed op 86-jarige leeftijd de heer

Willem van Dam

Als ik bij de familie van Dam op huisbezoek was, vertelde de heer van Dam altijd wel iets over zijn leven. Hij deed dit zeer zorgvuldig. Altijd de moeite waard om naar te luisteren. Over zijn zakelijke successen zelf vertelde hij niet veel, maar des te meer over de daaraan ten grondslag liggende principes en filosofieën. Zo zei hij eens: “Mijn denken ontstond altijd uit mijn dromerij. Ik dacht dan: “Als dat nu eens lukte. Ik bleef er dan over doordenken - probeerde alle factoren in beeld te krijgen. Ik bleef er steeds op doordenken en als het dan min of meer vorm had gekregen besprak ik het uitgebreid met mijn vrouw. Als die zich er ook mee verenigen kon, nam ik altijd mijn beslissing. Natuurlijk, het was altijd wel een kwestie van durven, maar uiteindelijk was het zo grondig doordacht dat er nog nauwelijks sprake was van een gok.” Ook zei hij vaak dat voor hem zakendoen een kwestie van stiptheid en openhartigheid was. “De mensen moeten je blind kunnen vertrouwen; niet alleen je leveranciers en afnemers, maar ook je personeel. “Daarom,” zo zei hij, “was ik altijd zo veel mogelijk op de werkvloer om te zien en te horen wat er gaande was”. Allemaal denkbeelden, die hij graag uitdroeg. Vaak moest ik op het einde van een bezoekje even met hem mee lopen naar de biljartkamer, waar hij zijn prachtige verzameling versteende hout schijven en eieren van halfedelsteen aan mij toonde, vervolgens moest ik dan nog even een pseudo-deskundige blik werpen op zijn wijnkelder en tenslotte nog even kijken naar de kilometerstand van zijn hometrainer die ieder jaar op nieuwjaarsdag door hem op nul werd gezet met de bedoeling aan het eind van het jaar tegen de 5000 km te eindigen. Ongeveer een jaar geleden zette zich echter een onomkeerbaar proces in dat er uiteindelijk toe leidde dat hij een aantal maanden geleden in het zorgcentrum ‘den Es’ moest worden opgenomen.

Zijn 86e verjaardag heeft hij daar nog mogen vieren en hij genoot daar nog zichtbaar van. Dankzij de goede verzorging die hij daar mocht ondervinden voelde hij zich daar goed op zijn gemak. Toen vorige week zijn zuster Dien, afscheid van hem nam met de woorden: “Goede reis”, antwoordde de heer van Dam helder en duidelijk: “Ik kom er zo aan” het waren zijn laatste woorden. Vanuit ons geloof mogen wij weten, dat hij nu is aangekomen op de weg voor onbepaalde tijd, waar hij zoals Psalm 139 het noemt, omringd zal zijn door het licht van de Eeuwige. Moge zijn vrouw, Joke, Wil, Ine - Piet en Douwe en kleinkinderen, uit deze gedachte hun troost putten bij het verlies van deze uitzonderlijke man.

ZIEKEN EN HERSTELLENDEN

In het Slingelandziekenhuis te Doetinchem waren de afgelopen maand opgenomen, maar zijn thans weer thuis: Mw W.T.J. Rutgers-Vossers; Mw G.H. Wossink-Jansen; Mw G. Moraal-Veldhorst; Hr B.Naves en Hr G.J. Rexwinkel.

Thans verblijven nog aldaar Mw: D.J. Wolsink-Geesink en Hr W.W. Wisselink. Voorts verblijven voor langere verpleging in St. Antonia: Hr G. Kranen; Hr E. Veldhorst; Hr H.J. Arentsen en Hr H.J. Vriezen. Zij stellen een bezoek van vriend of familielid ten zeerste op prijs!

HUWELIJKSAFKONDIGING

Op woensdag 14 juli hopen Arjan ter Maat en Gerdien Roenhorst in het huwelijk te treden. Om 10.30 uur zijn zij hiervoor op het gemeentehuis te Zelhem. De kerkelijke huwelijksbevestiging zal die dag in onze kerk plaatsvinden aanvang 12.00 uur.

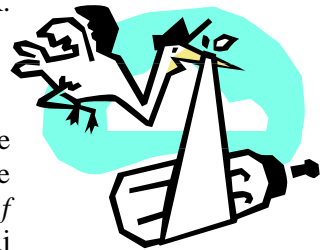
In deze dienst hoop ik zelf te mogen voorgaan. 's Avonds vanaf 20.00 uur zijn alle familieleden en vrienden van harte welkom in zaal Nijhof te Halle voor het huwelijksfeest. (receptie aldaar van 17.00 tot 18.30 uur). Hun adres is: Westerhofskamp 38, 7025 AW Halle.

GEBOREN

Met dankbaarheid geven Louis Bekker en Gerrie Bekker-Goossens (Klein Salemink 3, 7065 AV, Sinderen) kennis van de geboorte van hun zoon Koen (Willem Lodewijk) die geboren werd op 17 mei 1999. Zij ontvangen hierbij onze hartelijke gelukwensen.

Heel blij zijn Dia en Erik, Birgit en Inez Kleinnibbelink met de geboorte van hun dochter en zusje 'Leontien' op 25 mei 1999. Wij delen in hun vreugde en wensen hen met deze derde dochter veel geluk. (Hogeweg 7a, 7055 AJ Heelweg.

VERANTWOORDING GIFTEN:

Van Vrouwenclub I ontvingen we f 1000,- ter vrije besteding. Voor dit bedrag wordt een kachel in de tussenruimte aangeschaft. Van N.N. ontvingen we f 25,-. De heer en mevrouw N.N. overhandigden mij f 55,--.

Onze hartelijke dank hiervoor !

JUBILEA

Zaterdag 5 juni is voor Jan en Dini Kolenbrander-Hemink een bijzondere dag, want dan zijn zij 40 jaar getrouwd. Met hun kinderen, kleinkinderen en vrienden

den willen zij dit vieren. Zij houden die dag receptie van 16.00 uur tot 18.00 uur in zaal 'de Vos' te Westendorp.

Verleden jaar waren Bernard Mebelder en Lijs Mebelder-Abrahams 40 jaar getrouwd. Op zaterdag 12 juni a.s. willen zij dit alsnog vieren met kinderen, kleinkinderen en vrienden in zaal 'Nijhof' aan de Dorpsstraat te Halle. Aanvang 19.30 uur. Receptie aldaar van 14.30 tot 16.00 uur.

Op 15 juni a.s. zullen de heer H. Nijhof en mevrouw D.A. Nijhof-van Dam 65 jaar getrouwd zijn. Zij vieren die dag deze heugelijke en zeer uitzonderlijke gebeurtenis in de familiekring.

Op 15 juni a.s. zijn ook de heer B.M. Nijhof en mevrouw J.A. Nijhof-Veldhorst 60 jaar getrouwd. Zij vieren deze bijzonder mijlpaal op zaterdag 19 juni in de Radstake. Vanaf 14.30 uur is er aldaar tijdens een receptie gelegenheid hen daarmee geluk te wensen.

En hoewel geen leden, willen wij het toch vermelden omdat Lammert Huizinga als vervangende organist en pianist altijd voor ons klaar staat als we in nood zijn. Hij is met zijn vrouw Atie op 16 juni 40 jaar getrouwd. Zij vieren dit die dag in 'de Radstake' (Napoleonszaal) met een receptie van 15.30 uur tot 17.30 uur. Deze echtparen ontvangen onze hartelijke gelukwensen.

EEN TERUGBLIK

Hartverwarmend was tijdens de Pinksterdienst het optreden van Irma ten Brinke (sopraan) en Lammert Huizinga (piano) met liederen van Franz Schubert op Nederlandse tekst van Herman Pieter de Boer.

HOLLINGSTEDT

Inmiddels zijn er een aantal aanmeldingen binnen voor het onderbrengen van onze vrienden uit Hollingstedt, die van 8 tot en met 12 augustus bij ons te gast zijn. U kunt zich hiertoe opgeven bij Janny Nijhof-Weggelaar (☎242080) In de Eendracht van juli komen wij nog iets nader op het programma terug. Aan deze uitwisseling zijn kosten verbonden. Zeker nu we een groot aantal gasten mogen verwachten. We kunnen dus best wat sponsors gebruiken! Mocht u deze activiteit willen steunen dan staat hiervoor de bankrekening open van het "Ds P.H. van Lent-fonds": Rabo 36.48.20.167.0. - Warm aanbevolen.

UIT DE KINDERMOND

Tijdens een huisbezoek aan de familie K. kwam het gesprek op het dragen van stropdassen. Dit herinnerde de heer K. aan een voorval dat hij niet lang daarvoor met zijn kleindochter meemaakte. "Toen ik nog in het bedrijfsleven zat,

was ik gewoon een stropdas te dragen. Dat zit zó in mijn vezels dat ik ook, nu ik gepensioneerd ben, deze gewoonte handhaaf, zelfs wanneer ik wat in de tuin aan het werk ben. Op een gegeven ogenblik was mijn kleindochter hier terwijl ik wat aan het schoffelen was. Aandachtig sloeg zij mij gade. Op een gegeven ogenblik vroeg ze: ‘Opa, waarom houdt u zelfs als u in de tuin aan het werk bent uw stropdas nog om?’ ‘Daarmee ben ik een beetje mooier mee dan zonder’, antwoordde ik voor de grap. Ze bleef nog een tijdje naar me staan kijken en zei toen: ‘Maar Opa, u bent helemaal niet mooi!’

UIT DE ZONDAGSSCHOOL GEKLAPT.

Na afloop van de zeer geslaagde doop/kinderdienst van 9 mei j.l. vertrokken de kinderen vanuit de kerk binnendoor naar de grote zaal om daar nog even een ijsje te eten en gezellig bij elkaar te zijn. Aangezien de andere kerkgangers voor de koffie waren uitgenodigd werd er aan de binnen-uitgang ook gecollec-teerd. Daarom drukte Erna Wolsink-Semmelink, die zelf al jaren een van de zondagsschoolleidsters is, haar jongste zoontje Jarno die op de zondagsschool zit, snel even een gulden in zijn handje. Verlekkerd keek hij daar naar. Net ont-vangen en nu alweer uitgeven? Hij twijfelde, keek zijn moeder aan en vroeg: “Als ik die gulden niet in dat zakje doe, mag ik dan niet de kerk uit?”

OPROEP

Tijdens de doop/kinderdienst van 9 mei hebben wij met pijn in het hart, af-scheid moeten nemen van Els Kraan-Derks en Caroline Geesink-Lub als leid-sters van de zondagsschool. Voor dit mooie en leuke werk zoeken wij nu twee nieuwe leidsters. Mocht u zich hiertoe geroepen voelen, dan kunt u zich in verbinding stellen met Erna Wolsink-Semmelink (☎298718) of Engeliën Veerbeek-te Vruchte (☎298687). Zij zijn gaarne bereid u vrijblijvend alle in-formatie te verstrekken.

DE MOEITE WAARD OM EENS EVEN TE BEKIJKEN.

In de vitrine in de ontvangsthal van de kerk is momenteel een expositie te zien van ‘mandala’s’ van de hand van Engeliën-Veerbeek-te Vruchte. Deze zijn door haar intuïtief getekend.

VERSCIJNINGSDATA EENDRACHT IN DE KOMENDE MAANDEN

In verband met onze voorgenomen vakantie v/m 1 t/m 28 juni zal de juli/augustus-editie van de ‘Eendracht’ verschijnen rond 9 juli. (sluitingsdatum kopij: 2 juli) Het septembernummer zal uitkomen in de laatste week van augustus. (sluitingsdatum kopij: 20 augustus)

Gedurende onze vakantie is er vervanging geregeld. Met een dringend bericht Eendracht - juni 1999

gelieve u zich te wenden tot Hr. en Mw Schuurman-Maatkamp (beheerders) of tot het secretariaat. Zij dragen er zorg voor dat er onmiddellijk contact wordt opgenomen met de betreffende vervanger/ster. Op zijn/haar beurt neemt deze dan weer contact met u op. Zie voor nadere gegevens de colofon.

Onder dringende berichten wordt óók verstaan een spoedopname in één van de streekziekenhuizen dan wel een opname in Arnhem of Nijmegen, aangezien wij in de regel hiervan geen bericht ontvangen.

Gedurende onze vakantie verblijft een kennis van ons in de pastorie. Dus als u 'beweging' in de kamers of de tuin ziet weet u wat er aan de hand is.

TENSLOTTE,

nog een hartelijk woord van dank aan alle vaste medewerkers van 'de Eendracht' voor hun inzet om in het afgelopen seizoen steeds maar weer ons blad op tijd de deur uit te krijgen. Hun namen mogen best wel eens genoemd worden: Betsy Chevalking-Wennink; Hr G.H. Schepers; Mw A Gussinklo-Siebers; Mw W.E. Teerink-Radstake; Rinus Luijmes; de jongedames van 'Kopie en Druk' Dilly en Kathy en Annemarie en natuurlijk, maar dat is te veel om op te noemen, alle verspreiders.

En dan nog even dit: Joke ten Brinke-Vrieze, secretariaat, heeft voor de komende zondagen weer een aantal voortreffelijke voorgangers weten te vinden. Gast-predikanten komen vaak met hun beste werkstuk. Ik wens u, derhalve, goede diensten toe.

Met een hartelijke groet aan u allen, A.M.J. Meijer

VAN DE BESTUURSTAFEL

De schoolcatechisatie.

Onze voorganger Dominee Meijer geeft op drie openbare basisscholen godsdienstonderwijs. Dit achten wij van wezenlijk belang voor de vorming van jonge kinderen waarbij ze een beeld krijgen van ons christelijk cultuurgood en daarin onze vrijzinnige zienswijze. Dit vooral omdat juist in de groepen 7 en 8 Ds Meijer al een aanzet geeft voor de catechisaties waarvan hij hoopt dat de kinderen deze op latere leeftijd zullen gaan volgen. Doordat de kinderen, door het volgen van deze schoolcatechisaties dan al over een redelijke bijbelkennis beschikken blijft hem voor belijdeniscatechisaties meer tijd over voor levensvragen en ethiek.

Als bestuur willen wij dan ook met na-

druk vragen: laat uw kinderen het vormingsonderwijs bij Dominee Meijer volgen, zodat ons gedachtegoed ook aan de kinderen wordt doorgegeven. Wij doen derhalve een dringend beroep op de ouders van de kinderen op de openbare basisscholen, het formulier dat de kinderen op dit ogenblik is uitgereikt in te vullen. Ds Meijer geeft, uit eigener beweging al les aan de kinderen vanaf groep 3. Zelf acht hij dit werk een van zijn belangrijkste taken, omdat hij van mening is dat het noodzakelijk is om kinderen een ‘geestelijk overlevingspakket’ mee te geven.

Het bestuur.

DE ACTIVITEITEN,

van alle kringen komen in de maanden juni, juli en augustus te vervallen, ook vinden er in de aangrenzende afdelingen geen bijzondere activiteiten plaats. De kerken van de ons omringende afdelingen bevinden zich op de volgende adressen: Afd. Aalten, Prinsenstraat 27, afd. Dinxperlo, Wilhelminastraat 13, afd. Zelhem, Piersonstraat 4.

GEVONDEN VOORWERPEN

Na de Pinksterdienst is er in de kerkbank een bril- etui met een foto erin blijven liggen. Hierover kunt u contact opnemen met Herman Schuurman tel. ☎(0315) 29 83 81.

MOEDERDAG – 9 MEI 1999

Verslagje van een zondagsschoolleidster.

Zal de dienst goed verlopen denk ik, het is toch wel ‘n heleboel drukte in zo’n uurtje! Tara krijgt echter de volle belangstelling van éénieder in de kerk; groot en klein geniet van de doop! Vanaf nu zijn onze kinderen aan de beurt. Ze zingen ‘n doopliedje (oei, het gaat toch wel wat zachtjes). Nou ja, ze doen hun best! De zelfgemaakte gedichtjes voor moederdag worden voorgelezen en de reacties zijn positief (oei, denk ik, is het niet allemaal een beetje rommelig?). Erna leest een begrijpelijk verhaal voor van de “Geest in de fles”. Ivo Groot-Wassink en Mark Ooijman krijgen hun diploma en ‘n mooie pen voor hun vele jaren van belangstelling tijdens onze zondagsschooluurtjes. Carolien en Els worden uitbundig bedankt voor hun jarenlange inzet en later door onze kinderen bedolven onder de bloemen en kado’s; Een echte zonnwijzer voor in de tuin. Omdat de kinderen ‘t hele jaar gespaard hebben voor de Braziliaanse zwerfkinderen krijgen ze als aandenken ‘n wensarmbandje. Deze zijn gemaakt door de zwerfkinderen zelf. Suzanne Offenbergh overhandigt ‘t geld, tijdens de godsdienstles van Ds. Meijer op de Leemvoortschool, persoonlijk aan Jenny

en Berry Ketelaar, de initiatiefnemers van 't project. Zij bedanken uit de grond van hun hart alle kinderen en volwassenen dat zij nu voor de tweede keer f 250,- hebben mogen ontvangen van de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap te Varsseveld. Hopelijk is 't uurtje soepel en zinvol naar eenieders wens verlopen want als leidster heb je dat niet altijd zó door! Je bent teveel bezig met 't goed laten verlopen van de dienst. Tot 't volgende zondagsschooljaar.

Met vriendelijke groet, Engelen.

ZONDAGSSCHOOL IN XANTEN

We gingen met auto's naar Xanten, dat ligt in Duitsland. Er zijn daar hele oude gebouwen. Er was een tempel die was 2000 jaar oud. We gingen ook nog naar een badhuis. En ook nog naar het theater, daar werden vroeger gevechten in gehouden met mensen en wilde dieren. Na de rondleiding gingen we naar een speeltuin van hout. Toen we uitgespeeld waren gingen we weer terug naar de MPB. Toen kregen we als verrassing patat. Het was een hele leuke dag.

Groetjes, Mariëlle, Hilde en Zuzan.

NPB-INSPIRATIEDAG IN UTRECHT

Op zaterdag 19 juni 1999 worden alle leden en begunstigers uitgenodigd deel te nemen aan een landelijke Inspiratiedag, te houden in de mooie Leeuwenberghkerk aan het Servaasbolwerk 1 te Utrecht. Er zal de hele dag gelegenheid zijn voor bespreking van enkele belangrijke en op de toekomst gerichte plannen, die u gepresenteerd worden door het hoofdbestuur. Verder geeft het programma ruimte voor bezinning omdat er gezorgd wordt voor muzikale en andere kunstzinnige intermezzo's. Ook staat de uitreiking van de NPB-Opzoomerprijs centraal. U kunt zich via onderstaande opgavebon als deelnemer melden bij het volgende adres: Leeuwenberghkerk, Servaasbolwerk 1, 3512 NK Utrecht.

BOLANDSHUIS

De herinneringen die ik van het oude dorp Varsseveld heb gaan terug tot omstreeks 1900. Wat vóór die tijd was, heb ik van overleveringen of opgediept uit het archief. De belangstelling voor de historie van het dorp, heb ik vermoedelijk altijd wel gehad, maar aangezien het archief alleen toegankelijk was voor ingewijden, kwam je er gewoon niet toe om te vragen om in de oude registers te mogen kijken.

Programma Inspiratiedag:

- 10.00 Ontvangst en (hernieuwde) kennismaking.
10.30 Welkomstwoord van de voorzitter van de afdeling Utrecht.
10.35 Inleiding van de dag door voorzitter Klaas Halbertsma.
intermezzo
11.00 “Beginselverklaring” van de NPB (in gespreksgroepen)
“Beginselverklaring” (plenair) o.l.v. Menno Rougoor, voorzitter
Convent. N.B.: de “beginselverklaring” wordt later toegezonden.
intermezzo
12.15 Toelichting juridische en financiële structuren door Pieter Vis,
lid hoofdbestuur.
13.00 Lunch
14.00 Uitreiking NPB-Opzoemerprijs aan dr. H.M. Kuitert, gevolgd
door toespraak van de gelauwerde.
intermezzo
15.00 Presentatie van (nieuwe) regionale verbanden van NPB-
Nederland door Hans Klokke, alg. secr.
intermezzo
15.45 Cabaretesk slot.
16.15 Afsluiting van de dag.

Opgavebon

Hierbij geeft / geven zich op:

De heer / mevrouw: _____

Adres: _____

voor deelname aan de Inspiratie dag d.d. 19 juni 1999 in de Leeuwen-
berghkerk, Servaasbolwerk 1, te Utrecht. Kosten van de dag: f 25,- te
voldoen bij binnenkomst. Na terugzending van deze bon ontvangt u
nadere bijzonderheden.

Ik geloof dat het in het jaar 1958 was, dat er een omwenteling plaatsvond door het aanstellen van een archiefambtenaar, in de persoon van de heer D.W. Kobes. Kobes bleek een natuurtalent te zijn op dit gebied. In een mum van tijd had hij het hele archief geordend, gecatalogiseerd en was het voor de ambtenaren niet meer nodig, om dagen of uren lang te zoeken naar een bepaald stuk. Hij ordende niet alleen de boel, maar hij onsloot ook het archief, d.w.z. iedere belangstellende had. toegang. Dat ik een van de eerste bezoekers was, spreekt vanzelf.

Elke woensdag en donderdag is het archief voor iedereen geopend. Vaak heb ik mij verbaasd, over de wijze waarop hij de mensen ontving en op hun gemak stelde. Iedere bezoeker wordt gevraagd, in een boek zijn naam te zetten. En als je dan ziet, dat er uit binnen- en buitenland bezoekers komen en hoeveel jongelui het archief bezoeken om een scriptie of stamonderzoek te doen, dan mag men wel zeggen, dat de drempelvrees voor het archief wel tot het verleden behoort. Het heeft natuurlijk, uit historisch oogpunt bekeken, enorm veel nut, deze uitwisseling van gegevens. Ik mag rustig zeggen, dat het wel uniek in den lande is, zoals hier de archiefzaken worden afgedaan. Steeds vriendelijk en geduldig staat Kobes vaak, letterlijk midden in de branding, van een uitbundige schoolklas.

Ik wilde eigenlijk iets vertellen over Bolandshuis, maar ik ben afgedwaald. In geschilderde letters staat boven de voordeur van de winkel van Hesselink "Bolandshuis". Velen zullen zich afvragen waar deze naam eigenlijk op duidt en waar deze naam vandaan komt. Hanteren doet men deze naam nimmer, het is altijd "HesseLink", dat weet ieder kind. Persoonlijk heb ik niet anders gekend dan Hesselink, Koos Hesselink, zei men gemeenzaam. Veel herinneringen heb ik aan de winkel, en het huis. In 1900 zag het er net zo uit als nu. Innerlijk is het helemaal veranderd, maar uiterlijk geeft het nog hetzelfde beeld als foto's uit 1900. Nu moet ik de historie induiken en het hebben van verhalen van moeder of vader of van oude brieven, die vader kreeg toen hij als jongeling in Zuid-Holland verbleef. Vóórdat Hesselink de zaak had, moet er een zekere Boland gewoond en gewinkeld hebben. Als ik mijn

gegevens nakijk, dan blijkt dat Jan Boland in 1799 te Dinxperlo werd geboren en in 1886 in Varsseveld is overleden. Hij is dus heel oud geworden en bekleedde als notabele veel functies. Hij scheen van rijke komaf te zijn en heeft in Varsseveld niet slecht geboerd. Hij was eigenaar van landerijen langs de Doetinchemseweg tot aan de Kempe, het Noorderbroek en verder ook van Hiddink. Hij was gehuwd met een meisje Snethlage uit Gendringen. Snethlage was een bekende kruidenier uit Gendringen. De naam en winkel bestaan, geloof ik, nog. Boland was bij ons in de dorpse gemeenschap een machtige figuur, hij was o.a. ook wethouder. In de brieven, die mijn vader van zijn kameraden kreeg, las ik over zijn ziekte en sterven en hoezeer het de gemoe-deren van de gehele bevolking bezighield.

Het echtpaar Boland had, als kinderen, jongens en meisjes. De jongens stierven echter allemaal op jeugdige leeftijd. Eén van de meisjes is later gehuwd met dhr Neeb uit Harderwijk, een ander meisje huwde met meester ten Brink, deze was hoofd van de school, die toen nog was gevestigd onder het oude gemeentehuis. Omdat Boland het zich wel kon veroorloven, liet hij in het midden van de vorige eeuw in zijn tuin een huis bouwen “de Borchgraven”. Mogelijk dat meester ten Brink ook rijk was, ze leefden tenminste royaal. Toen er enige kinderen waren trokken ze een kinderjuffrouw aan. Deze kinderjuffrouw werd later de vrouw van Koos Hesselink. Ze heette Heuff en kwam uit de Betuwe, waarschijnlijk uit Buren.

Uit het huwelijk van Koos Hesselink en juffrouw Heuff werden Hendrik en later de tweeling Dora en Marie geboren, genoemd “de zusjes van Hesselink”. Mevrouw Hesselink, die vermoedelijk van historie hield, gaf haar huis de naam Bolandshuis, vandaar de naam. Eén van de meisjes van meester ten Brink was gehuwd met notaris Baggerman uit Rotterdam, het andere meisje met een ingenieur en zij woont thans nog in Nijmegen. De meisjes van meester ten Brink erfden, via Jan Boland, het Noorderbroek, Hiddink en de Hofstede Hommelink bij Terborg. Dr. Neeb erfde van zijn schoonvader, Jan Boland, o.a. de gronden langs de Doetinchemseweg. Het kan ook wel zijn, dat Hommelink vroeger van de Terborgse kerk of Armenkorf was en dat het la-

ter in handen is gekomen van het meisje ten Brink. Bij meester ten Brink heeft de eerste petroleumlamp gebrand. Ik weet nog, dat vader daar van vertelde en dat de mensen 's avonds gingen kijken om dat wonder te zien. Mijn vroegere buurvrouw, de vrouw van Jansen de kleermaker, die graag over vroeger praatte en in haar jonge tijd, keukenmeisje bij meester ten Brink was, vertelde ik dat verhaal eens en het mooiste was, dat zij die lamp had. Toen ze ging trouwen, had ze die lamp van mevrouw cadeau gekregen. Het was een mooie staande lamp. Jammer, jammer, dat deze lamp er niet meer is. Stel je voor, dat wij nu deze lamp nog hadden op het archief. De eerste petroleumlamp die in Varsseveld brandde!

Een kleine historische uitschieter wil ik nog maken. Ik heb zo het idee dat het pand van Hesselink een overblijfsel is van de ná de brand van 1723 herbouwde percelen. Oorspronkelijk moet het komen uit de Hesselinksboedel en dan komen wij terecht bij zeer oude invloedrijke namen, zoals Hesselink, Becking, Arentsen, Planten en misschien nog enkele meer, maar allen en iedereen stond onder hun gezag, zij hadden het voor het zeggen!

H.G. Kreeftenberg

*Mochten er onder de lezers zijn die over deze
(of een andere) geschiedenis nog meer kunnen vertellen,
wordt men verzocht om contact op te nemen
met de redactie (zie colofon).*

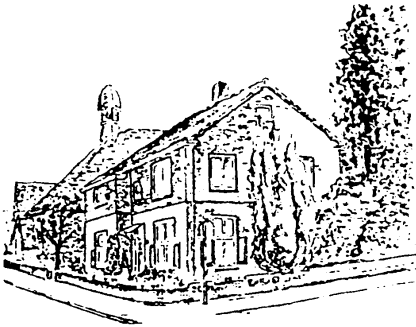
KRONIEK VAN DE PASTORIE

Te vroeg gejuicht, vrijdagmiddag 9 oktober 1998.

Eerst was er om 15.30 uur de receptie ter gelegenheid van het huwelijk van Martin Nijkamp en Ilse Kleinnibbelink. Even met Oma Diepenbroek gebabbeld die er ook stralend bij aanwezig was en even later nog enkele andere gesprekjes. De tijd vloog. Op het moment dat ik wilde vertrekken, kwamen net al de leerlingetjes van Ilse naar voren om van haar met een liedje afscheid te nemen. Een ontroerend gezicht. Daarna kon ik pas het bruidspaar groeten om als een speer naar de Bettekamp te rijden waar ik

om 16.30 uur verwacht werd voor de weeksluiting. Enkele minuten over half vijf kon ik met de dienst beginnen.

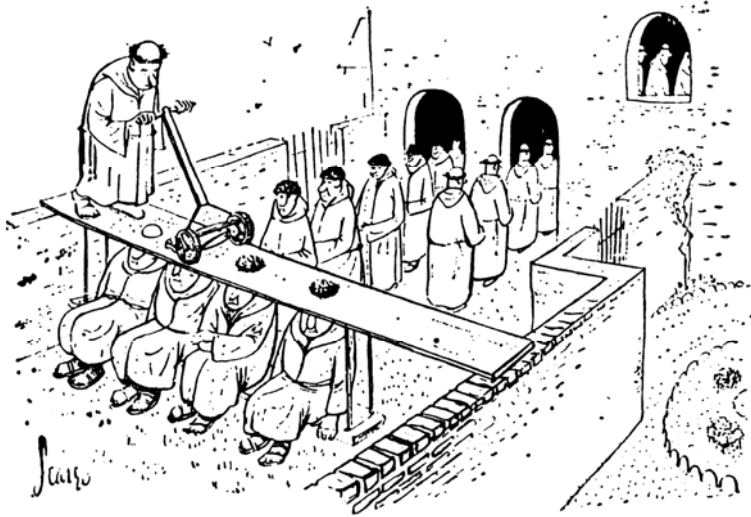

Ik had die morgen een korte overdenking geschreven, die me ondanks (of dankzij) het glaasje wijn van de receptie, naar mijn gevoel, goed afging. En wat me nog nooit in de Bettekamp overkomen was gebeurde dit keer. Precies om vijf uur - letterlijk op de klokslag van vijf uur sprak ik het 'Amen' uit van de uitzendende zegen. Ik was er zelf een beetje trots op, omdat deze weeksluiting geacht wordt om vijf uur

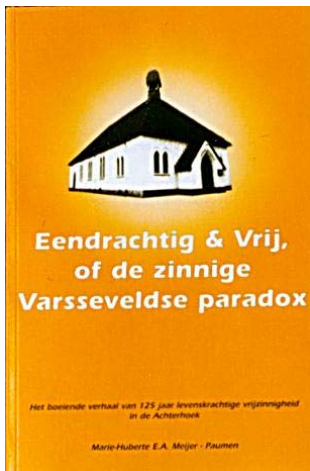
afgelopen te zijn i.v.m. de broodmaaltijd die rond dat uur wordt uitgedeeld. Tot op dat moment was het mij echter nog niet gelukt voor vijven met deze dienst klaar te zijn. Meestal onderbrak de klok van de Schakel mijn voorbede, dus ca. vier minuten voor het einde van de dienst.

Nadat de dames en heren de zaal hadden verlaten en twee dames van de leiding weer waren teruggekeerd om even met de uitvoerende figuren, dit keer de heer Gert de Boer (organist), en mij het gebruikelijke kopje koffie te drinken, zei ik vol trots: "Was ik dit keer niet prachtig op tijd klaar?!" M'n 'Amen' was precies op klokslag vijf! Waarop Truus ter Maat zei: "Ja, dat was heel knap, alleen ik moet u er wel op wijzen dat de klok de laatste tijd tien minuten achter loopt!"

A.M.J. Meijer.

CADEAUS WAAR U EER MEE BEHAALT

Het boek over 125 jaar vrijzinnig geloofsvan in Varsseveld en het theelepeltje met een afbeelding van ons kerkje.

Boek: f 29,50

Lepeltje: f 12,50

De baten van de verkoop komen ten goede aan het jubileumfonds van onze kerk. Boek en lepeltje zijn verkrijgbaar bij Mw. Dinie ten Brinke-Rougoor, Kon. Julianalaan 7, 7051 AL Varsseveld, ☎ (0315) 26 22 66 of na afloop van de kerkdienst in de bestuurskamer. U

kunt het boek of lepeltje ook bestellen door overmaking

van resp. f 29,50 of f 12,50 (of een veelvoud daarvan indien u meerdere boeken of lepeltjes wenst) op rek. nr. 36.48.88.199 van de Rabobank te Varsseveld o.v.v. "Jubileum-fonds 125 jaar NPB Varsseveld" t.n.v. Hr. B. ten Brinke,

BELANGRIJK OM TE WETEN - COLOFON

Voorganger: Ds A.M.J. Meijer, Doetinchemseweg 7, 7051 AA Varsseveld, ☎ (0315) 24 20 80, GSM: 06-54 76 03 96, fax: (0315) 24 47 30. Secretariaat: N.P.B. Varsseveld, Mw. D.J.H. ten Brinke-Vrieze, Burg. Fabiusstraat 8, 7051 BK, Varsseveld, ☎ (0315) 24 23 68. Beheer kerk en verenigingszalen: H. en N. Schuurman, O. Noorderbroekweg 2, 7051 GK Varsseveld, ☎ (0315) 29 83 81. Verenigingszaal: "de Eendracht" Beatrixstraat 1a, ☎ (0315) 24 45 37. Administrateur: Hr. G.J. Breukelaar, Twenteroute 20, 7055 BC Heelweg, ☎ (0315) 24 14 08. Gironummer: N.P.B. Varsseveld 846569. Bankrekeningen: Postbank 846569, Rabobank Varsseveld 36.48.54.553, ABN Amro 46.51.59.265. Allen staan t.n.v. Vrijz. Geloofsgemeenschap NPB, Twenteroute 20, 7055 BC Heelweg. Vrouwenclubs: Voor I: Mw. D. Vriezen-Heusinkveld, Giezenveld 10, ☎ (0315) 24 14 75. Voor II: Mw. A. Wisselink-Jansen, Harterinkdijk 13, ☎ (0315) 61 73 82. Verzorging "Eendracht": Rinus Luijmes, Boesvelderdijk 27, 7054 BE Westendorp, ☎ (0315) 29 85 59 (na 18.00 uur), fax: 001-707 897 84 92, e-mail: digirini@xs4all.nl Verzendklaarmaken: Mw. B. Chevalking-Wennink, Neijlandstraat 14, 7054 CN, Westendorp, ☎ (0315) 29 82 23, Mw. W.E. Teerink-Radstake; Hr. G.H. Schepers. Kopij adressen en redactie: Rinus Luijmes, Ds A.M.J. Meijer (zie boven), Mw. G. ten Brinke-Kuiperij, Kon. Emmastraat 5, 7051 AM Varsseveld, ☎ (0315) 24 12 53, Mw. A. Gussinklo-Siebers, Landstraat 34, 7135 KH, Harreveld ☎ (0315) 24 14 40, fax: (0315) 24 26 43 en Mw. W.E. Teerink-Radstake, Valkenhof 57, 7051 XC, Varsseveld, ☎ (0315) 24 25 37. Leiding zondagschool: Erna Wolsink-Semmelink, ☎ (0315) 29 87 18 en Engelen Veerbeek-te Vruchte ☎ (0315) 29 86 87. NPB-Koor secretariaat: Mw. J.G. Boezel-van Dam, ☎ (0315) 24 18 90. Organist: Hr. G.W. Gussinklo, Polstraat 10a, 7121 DH, Aalten, ☎ (0543) 47 17 04. Autodienst: Mw. B. Chevalking-Wennink, ☎ (0315) 29 82 23 of Mw. H.E. de Roo-Berkhoff, ☎ (0315) 24 14 87. Cassettedienst: Hr. B. Kraan, ☎ (0315) 24 18 85.

Aan de lezers van de Eendracht die nog geen lid van onze geloofsgemeenschap zijn:

Geachte lezer, het doet ons genoegen dat u belang stelt in wat er in onze geloofsgemeenschap omgaat en kennis neemt van onze wijze van geloven. Mocht het zo zijn dat u weleens wat meer van ons zou willen weten, vul dan onderstaande bon in en stuur deze gefrankeerd naar: "Vrijz. geloofsgemeenschap" NPB, p/a Doetinchemseweg 7, 7051 AA, Varsseveld. Geheel vrijblijvend ontvangt u dan een korte overzichtelijke brochure.

Stuur mij geheel vrijblijvend informatie over de geloofsgemeenschap NPB Varsseveld.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

Telefoon: _____

Zondag
6 juni

Geen dienst.

Zondag
13 juni

10.00 uur: Mw Ds N. da Costa uit Didam

Zondag
20 juni

10.00 uur: Mw Ds J. Traas-Hageman, Zelhem. Na afloop is er koffie in de Eendracht.

Zondag
27 juni

10.00 uur: Ds P.J. Molenaar uit Deventer.

Zondag
4 juli

Geen dienst, wel vrijzinnige dienst in Zelhem: de heer H. Boon.

Zondag
11 juli

10.00 uur Ds A.M.J. Meijer; thema: "gevoel of geloof". Na afloop is er koffie in de Eendracht.
